

A progresszív irányzat jelenleg egyedüli Magyarországon élő rabbija osztja meg e tárgyban húsz éves lelkipásztori működése tapasztalatait és gondolatait. Hogyan egyeztethető össze a tradicionális halacha és a ráchmónesz (irgalom), a vallási intézményrendszer és a humánus? Dilemmák és megoldási kísérletek, a jövő felé vezető út.

Kovácsné Faltin Erzsébet

A magyar Szent Család

Amikor Magyarországon családról beszélünk, mi több, a családi kötelék primátusára egy egész esztendőt nevezünk, egy évnyi tevékenységünk a családot ünnepli, nem maradhat el a magyar szent család meg- és felidézése.

Belegondoltunk-e valaha is abba, miközben mindennapi apró-cseprő dolgainktól kimerülten rogyunk le esténként, hogy Szent István és felesége, Boldog Gizella a Kárpátok ölelésében, a családon alapuló törzsi rendben területet foglaló, törzsenként letelepült különböző nemzetiségű, a magyar-magyar törzs elsőbbségét elismerő törzsi nagycsaládok vérszövetségét Európa egyik legnagyobb államává tették?

És vajon az eszünkbe jutott-e, s ha igen, érzelmileg hogyan azonosultunk azzal, hogy államalapító nagy királyunknak és történelmünk legszentebb, legigazabb királynéjának édesapja, édesanyja, testvéreik voltak, miközben ők maguk édesapa és édesanya lettek/voltak? Szent István királyunk és hitvese Boldog Gizella 995-től 1038-ig álltak egymás mellett jóban rosszban, egymás támaszaiként, csekély öröm mellett elviselve az elviselhetetlent: belharcok és külső támadások özönét; testvér ármánykodását; kisdedeik, serdülő és felnőtt fiúk halálát; merényleteket; s végül Gizella egyedül a kiteszítottságot, szeretett hazája elhagyására kényszerítettséget.

Az első magyar királyi pár élete, családjukkal, egymással, alattvalóikkal tanúsított viselkedése példaadó volt és maradt!

Kürti László

A család és a nagycsalád változásai Csereháton és a Kiskunságban

A társadalomtudományokban általánosan elfogadott a nukleáris- és a nagycsalád-modellről alkotott alábbi elképzelés. Az előbbinél csak a szülők és a gyerekek él egy háztartásban, az utóbbi – jellemzően a falusi/paraszti társadalom 20. század előtti közösségeiben – a több generációs patriarchális családmódot jelenti. Ma a nagycsalád elnevezés jobbra a több gyermeket nevelő házaspárra vonatkozik; a 20. század első évtizedében a többgenerációs paraszti nagycsalád a szülők és nagyszülők, a gyerekek és az unokák egy háztartásban való tartozását foglalta magában. Az a két terület ahol a család változásait figyelhetjük meg, egyfelől a palóc régió szomszédságában elterülő Héthatár (Cserehát, Abaúj) határ menti falvai, illetve a kiskunság peremén található jársági telepések által létrehozott községek mentén található. A palóc nagycsalád, a had leírása ismert a 19-20. századból, a jász kirajzás a kiskun területre a több generációs nagycsaládot a 20. századig fenntartotta. A másik, a csereháti Hétfalu vagy Héthatár területéről eddig jóformán semmiféle adat nem áll rendelkezésünkre. Annyi bizonyos, hogy a 18. századi felvidéki több nemzetiségű betelepülés szerepet játszott a változatos családrendszerek kialakulásában. Itt a nagycsalád lassú felbomlásának az oka nem a földtulajdon elaprózódása volt, ahogyan az a kiskun közösségekben lejátszódott, inkább a munkaerő elvándorlás és az iparosodás. Amíg a 20. század végére a Cserehát peremvidékén lévő törpefalvak elnéptelenedését tapasztaljuk, a több generáció együttélésére épített „Kádárkockák” vagy a felújított tornácok parasztházak szinte üresen állnak, a kiskunsági településeken

a nagycsalád-rendszer a „szimbolikus” reneszánszát éli. Előadásomban ennek a két ellentétes folyamatnak a bemutatására vállalkozom.

Lányi Gusztáv

Fejlődés és/vagy bomlás? A család mint pszichohistóriai probléma

Előadásomban a „család” fogalmát olyan paradigmaticus példának tekintem, ami általánosítható erővel mutatja korunk emberi életvilága mikro-, mezo- és makro-szféráit átható *végzetes értékrelativizálódásokat*: a család esetében a *hagyományos funkcióinak leépülését, elvesztését*.

Előadásomban a következő kérdésekre összpontosítok:

1. A modernizáció történeti-szociológiai folyamataiban kialakult *nukleáris család* disz/funkciói a „fejlődés” és/vagy inkább a „bomlás” irányába mutatnak-e?
2. A pszichohistóriai elemzés ugyanakkor ezt a történeti-szociológiai folyamatot mintegy „belülről” – a „lélek” pszichológiai perspektívájából – vizsgálja.
3. Elemzésem középpontjába az *autoritásvesztés* diagnosztizálását állítom.
4. Terápiás javaslatom, vagyis inkább ilyen szándékú kérdésem: a *család bibliai (ó- és újtestamentumi) konfliktusartikulálási és -kezelési módjai/mintái vajon milyen példával szolgálhatnak a posztmodernitás kor- és korszakában?*

Lengyel Nóra

Anyakép a katolikus női sajtóban (1918–1944)

A keresztény feminista nőmozgalom folyóiratainak elemzése során arra a kérdésre keressük a választ, hogy azokban a nemzetépítéssel összefüggésben milyen nőképek és női szerepek figyelhetők meg. Megvizsgáljuk, hogy a lapok milyen feladatokat tulajdonítottak a családon belül a nőknek, hogy milyenek mutatták be az ideális anyaképet katolikus nézőpontból. A folyóiratokban általában azt propagálták, hogy a nő egyszerre hűséges házastárs, kiváló családanya és jó háziasszony, de olykor egyéb, például a „család pénzügyminisztere” szerepekkel is felruházták. Emellett bemutatjuk, hogy ábrázolásmódjuk miként illeszkedett az úgynevezett nemzeti-keresztény diskurzusba. Az előadásban a *Katholikus Nők Lapja*, az *Asszonyok – Leányok*, a *Tulipántos Láda* és a *Magyar Nő* (majd *Keresztény Nő*) sajtókiadványokban ábrázolt család- és anyaképre fókuszálunk 1918–1944 között.

Oláh János

Családimázs néhány 19-20. századi zsidó hittankönyvben

Néhány, a magyarországi zsidó fiatalság által használt hittankönyv alapján vázolólok fel a 19. század végén, a 20. század elején „sugallt”, hivatalosnak tekinthető családimázst, és azt a fejlődési vonalat, valamint változásokat és állandóságokat, amelyek észrevehetőek e tananyagokban. Az elemezni kívánt, időrendben első hittankönyvet, Halász Nátán jegyzi. E könyvben főként szentírási és talmudi idézetek segítségével példálódzik, és tanácsol az ifjaknak egy követendő utat. Krausz Sámuel szintén idézetek segítségével mutat irányt, és rendszerbe illeszti a családot és annak szerepét. Bernstein Béla az ötödik és a hetedik parancsolat értelmezésével ad tanácsokat kora ifjúságának a családi élethez. Havas Manó a „Társadalomvédő intézmények” között – viszonylag röviden – tárgyalja a családot, és már szükségét érzi, hogy a vegyes házasságok ellen is szót emeljen.